

הכונס פרק ששי בבא קמא

לא אם אמרת בשומר חנם. נראה דקאי אהא דזעני למילף בשלהי המפקיד (ב"מ דף מא: ושם) שליחות יד בשומר שכן משומר חנם אע"ג דשומר שכן מתחייב קרנא בלא שבויה קסבר האי תנא כפילא בשבויה עדיפא מקרנא בלא שבויה ותימה נהארה תנא מנלן דפרשה ראשונה לאמרה בשומר חנם ופשיה בשומר שכן איפוך תנא דפרק השואל (ס"ד דף זד:) לא קיימא לן אלא משום דקרנא בלא שבויה עדיפא ועוד קשה דבסמוך גבי ק"ו שאין עליו משום דפרין מה לשומר שכן שכן משלם תשלומי כפל כו' כלומר ולכן דין הוא שיתחייב בגניבה ואבידה אדרבה כיון דחומר הוא ה"ל לומר שלא יתחייב כדי שיתחייב כפל וי"ל דהא פשיטא עדיפא חומרה דקרנא בלא שבויה מחומרה דכפילא בשבויה דמי יודע שינה לדין כן ולכן יש לנו להעמיד פרשה שניה שחייב קרנא בגניבה בשומר שכן שהוא חומר ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם דדבר פשוט הוא שזה חומר מזה אצל לעשות פירכא על ק"ו שפיר גניבה כיון דבסמוך דקסבר קרנא בלא שבויה עדיף מכפילא בשבויה כ"ל דאפי' פירכא אין לעשות ממנה מפני שזה קולתו גרמה לו שמתחייב בכפל זה חומרנו גורמת לו שפטור מכפל וכה"ג איכא בריש ב"מ (דף ז' ושם) גבי ר' מייא חומרת הזמה לא אמר **נמצא** ש"ש משלם תשלומי כפל בטוען מענת לסמים מזויין. אבל אי גזלן הוא נחא דטוען טענת גזלן ומנאל שהוא בידו לא משלם כפל וא"ת אחתי נמאל ש"ש משלם כפל בטוען טענת גזלן דבגניבה ושמא אין שייך כפל בטוען טענת גזלן דבגניבה ופשי' שייך אין לחוש אי המ"ל ולטעמך ולא קאמר: **קסבר** האי תנא קרנא בלא שבויה עדיפא. וא"ת ורב יוסף דס"ל לעיל אליבא דההוא תנא דלסטים מזויין (ס' הוא וגם סובר אותו תנא כפילא בשבויה עדיף א"כ מנלן גניבה ואבידה בשואל דמשומר שכן לא יליף וכן יש להקשות לרבי יוחנן דאסיקנא לעיל אליבא דקסבר לסטים מזויין גנב הוא ובהמפקיד (ב"מ דף מא:) מוכח דקסבר כפילא בשבויה עדיפא בשמעתא דשליחות יד לריכה חסרון וכן סבר התם ר"א ובמרוצה (לקמן דף עט: ושם) ס"ל דמי מטמר תחייבי גנב הוא אע"פ שזעלים רואין ומסתמא ס"ל הכי בלסטים מזויין וי"ל דנקטא להו מרבי ישאל וי"ו מוסף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון דמסקי בקרן השואל (ב"מ דף נה: ושם) ולאזהר משקנא לא נלעך ק"ו של ברייתא זו והא דמיימי ליה התם היינו מקמי דתיקו ליה מרבי ישאל וילמד מתחתון מעליון:

היא (ו' ולא ידענא היכא תניא): **ככל** שעל ידי גנב בין מזויין ובין שאינו בגניבה ואבידה הלכך כשנמאל שקרן שכן שאינו חסר משלם כפל. בטענת גנב שאינו מזויין חסר נמאלת בידו דהא מעיקרא לא הוה פטר נפשיה מקרנא: **אלא** אין ליי. שיהא שואל חייב **אלא** בשבויה ומסה. שהן אונס: **שפטר** זו שבויה ומסה. דכתיב ציה ומת או נשבר או נשנה וכתיב בתיבה שזועת ה' מהיה בין שניהם (שמות כג:). **חייב בגניבה ואבידה.** דכתיב ציה [שם] אם גנב נגנב וגו': **מה לקומר שכן כו'.** תאמר בשואל שאין בו כפל לעולם דהא מיחייב באונסין דכתיב ונשבר או מת וכי נמי טעין לקטים מזויין נטלו הימנו הוה מיחייב נפשיה בקרנא ואי שאינו בלא לגנוב את הקרן לא ילם כפל: **קסבר האי סנה.** דיושבר או מת: **קרנא בלא שבויה עדיפא מכפילא בשבויה.** שואל עדיף שמתחייב בשבויה ומתה בלא שום שזועת שקר משומר שכן שפטור עליהן ואע"פ שי' בשומר שכן כפל בטוען טענת לסטים מזויין אין זה חומר דכפל אינו בשומרין עד שיזעזע לשקר שנגנבה הימנו ואח"כ בלא עדים בפרק מרוצה (לקמן דף נג:). הלכך קנסא משום שזועה הוא דקנסיה רחמנא: **מסייע ליה.** דלסטים מזויין גנב הוא: **ואינו נשבע.** דאי ציינא משתבע דנגנבה מפטרנא: **לשובר.** דכיון דליטל נמאלת הגניבה שלו: **סבריה.** דבגנב דזענו לסייעיה לרבי יוסף מהא ר"י היא דאמר שוכר כשומר שכן דמי כהשוכר את הפועלים (ב"מ נג.) ומחייב בגניבה: **ומדקטני.** אינו נשבע מכלל דאי צעי אשתבויה דנגנבה דקטטנין הוה מפטר והכי דמי דמפטר הא מיחייב בגניבה אלא דאי דקטטנין לסטים מזויין גנבה בחזקה וקתני דכי נמאל אותו לסטים משלם כפל: **שוכר כשומר חנם דמי.** ובגנב שאינו מזויין הוה פטר נפשיה מעיקרא: **ואי צעית אימא.** ועולם ר"י היא ובגנב שאינו מזויין: **ולדמתייל רבה בר אבוי.** כהשוכר את הפועלים [שם]: **ר' ירמיה אמר.** לעולם כשומר שכן דמי ואפי' הכי לא תסייעיה דהאי דקתני כפל בלסטים שאינו מזויין קאמר וקתני רישא אינו נשבע מכלל דאי צעי פטר נפשיה (ס' במאי עסקינן בטוען טענת לסטים מזויין הלכך אי צעי איפטר וכשנמאל הגנב נמאל שאינו מזויין וכן כפל הוא: **אמר**

לא אם אמרת בשומר חנם. נראה דקאי אהא דזעני למילף בשלהי המפקיד (ב"מ דף מא: ושם) שליחות יד בשומר שכן משומר חנם אע"ג דשומר שכן מתחייב קרנא בלא שבויה קסבר האי תנא כפילא בשבויה עדיפא מקרנא בלא שבויה ותימה נהארה תנא מנלן דפרשה ראשונה לאמרה בשומר חנם ופשיה בשומר שכן איפוך תנא דפרק השואל (ס"ד דף זד:) לא קיימא לן אלא משום דקרנא בלא שבויה עדיפא ועוד קשה דבסמוך גבי ק"ו שאין עליו משום דפרין מה לשומר שכן שכן משלם תשלומי כפל כו' כלומר ולכן דין הוא שיתחייב בגניבה ואבידה אדרבה כיון דחומר הוא ה"ל לומר שלא יתחייב כדי שיתחייב כפל וי"ל דהא פשיטא עדיפא חומרה דקרנא בלא שבויה מחומרה דכפילא בשבויה דמי יודע שינה לדין כן ולכן יש לנו להעמיד פרשה שניה שחייב קרנא בגניבה בשומר שכן שהוא חומר ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם דדבר פשוט הוא שזה חומר מזה אצל לעשות פירכא על ק"ו שפיר גניבה כיון דבסמוך דקסבר קרנא בלא שבויה עדיף מכפילא בשבויה כ"ל דאפי' פירכא אין לעשות ממנה מפני שזה קולתו גרמה לו שמתחייב בכפל זה חומרנו גורמת לו שפטור מכפל וכה"ג איכא בריש ב"מ (דף ז' ושם) גבי ר' מייא חומרת הזמה לא אמר **נמצא** ש"ש משלם תשלומי כפל בטוען מענת לסמים מזויין. אבל אי גזלן הוא נחא דטוען טענת גזלן ומנאל שהוא בידו לא משלם כפל וא"ת אחתי נמאל ש"ש משלם כפל בטוען טענת גזלן דבגניבה ושמא אין שייך כפל בטוען טענת גזלן דבגניבה ופשי' שייך אין לחוש אי המ"ל ולטעמך ולא קאמר: **קסבר** האי תנא קרנא בלא שבויה עדיפא. וא"ת ורב יוסף דס"ל לעיל אליבא דההוא תנא דלסטים מזויין (ס' הוא וגם סובר אותו תנא כפילא בשבויה עדיף א"כ מנלן גניבה ואבידה בשואל דמשומר שכן לא יליף וכן יש להקשות לרבי יוחנן דאסיקנא לעיל אליבא דקסבר לסטים מזויין גנב הוא ובהמפקיד (ב"מ דף מא:) מוכח דקסבר כפילא בשבויה עדיפא בשמעתא דשליחות יד לריכה חסרון וכן סבר התם ר"א ובמרוצה (לקמן דף עט: ושם) ס"ל דמי מטמר תחייבי גנב הוא אע"פ שזעלים רואין ומסתמא ס"ל הכי בלסטים מזויין וי"ל דנקטא להו מרבי ישאל וי"ו מוסף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון דמסקי בקרן השואל (ב"מ דף נה: ושם) ולאזהר משקנא לא נלעך ק"ו של ברייתא זו והא דמיימי ליה התם היינו מקמי דתיקו ליה מרבי ישאל וילמד מתחתון מעליון:

תורה אור השלם

1. ובי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בקרנו אין עמו שלם משותף כו' י

הגהות הב"ח

(א) גבי שוכר כשומר חנם דמי. י"ב אע"ג דרבה הוה לעיל דמיה דכפילא מיס' אף שהוא ש"ח דמי' בגניבה כיון דאנקה גרי ברייתא מ"ת היינו דוקא שנגנבה בלאו ענין שגרי ברייתא גרמו כו' כדמכחו מוס' לעיל ע"א ד"ה א"ל מתיילת ק"ו ע"ש: (ב) רש"י ד"ה רבי ירמיה ור"י פטר נפשיה הכא נמאל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לא אם אמרת ובי ולא ידענא ע"י בריית דף כ"ה ע"ב רש"י ד"ה מן שמתת וש"י:

הגהות הגר"א

[א] תוב' ד"ה נפלה כו' והוא כו'. י"ב והלא כו' מולק על זה וכן דלן זה פשיעה ובי יאחזה בזונה כו' י

רב. האי דקתני מה שנהנית משלמת שנחבטה קאמר כשחבטה על התבואה שיקעמן בקרקע והפסידם והיא נהנית שלא לקחה מקרקע: ופרכינן **אבל אכלה אפי' מה שנהנית לא משלמת.** בתמיה: **לימא רב לעטמיה דאמר.** גבי הכניס פירותיו לתגר בזכרו שלא ברשות שבור שנגמ את הפרה (לעיל דף מו:) דקתני הוזהר בהם צהמה של צע"ה חייב צעל הפירות ואמר רב כשהחולקה בהן שנו אכל אכלה והתרחיה פטור המכניס דהוה לה שלא תאכל והכא נמי אמר צעל הבהמה בידידתה אנוסה היא שהרי נפלה ובאילתה היה לה שלא תאכל ואיני יכול לעשות: (לא)

רב. האי דקתני מה שנהנית משלמת שנחבטה קאמר כשחבטה על התבואה שיקעמן בקרקע והפסידם והיא נהנית שלא לקחה מקרקע: ופרכינן **אבל אכלה אפי' מה שנהנית לא משלמת.** בתמיה: **לימא רב לעטמיה דאמר.** גבי הכניס פירותיו לתגר בזכרו שלא ברשות שבור שנגמ את הפרה (לעיל דף מו:) דקתני הוזהר בהם צהמה של צע"ה חייב צעל הפירות ואמר רב כשהחולקה בהן שנו אכל אכלה והתרחיה פטור המכניס דהוה לה שלא תאכל והכא נמי אמר צעל הבהמה בידידתה אנוסה היא שהרי נפלה ובאילתה היה לה שלא תאכל ואיני יכול לעשות: (לא)

רב. האי דקתני מה שנהנית משלמת שנחבטה קאמר כשחבטה על התבואה שיקעמן בקרקע והפסידם והיא נהנית שלא לקחה מקרקע: ופרכינן **אבל אכלה אפי' מה שנהנית לא משלמת.** בתמיה: **לימא רב לעטמיה דאמר.** גבי הכניס פירותיו לתגר בזכרו שלא ברשות שבור שנגמ את הפרה (לעיל דף מו:) דקתני הוזהר בהם צהמה של צע"ה חייב צעל הפירות ואמר רב כשהחולקה בהן שנו אכל אכלה והתרחיה פטור המכניס דהוה לה שלא תאכל והכא נמי אמר צעל הבהמה בידידתה אנוסה היא שהרי נפלה ובאילתה היה לה שלא תאכל ואיני יכול לעשות: (לא)

(א) (מדרים לב, צ"ב גב.)
(ב) (צ"ב גב.) (א) (לפיל כב.)
(ג) (ד) (ר"ה אן טו.)
(ד) (ר"ה אן טו.)

גליון הש"ס

גב' איבער לך עבודי. עין
כב"מ דף ג' ע"ב תוספת
ד"ה אביעי קי:

הכונס פרק ששי בבא קמא

נח.

עין משפט
גר מצוה

מב א ב ג ד מ"י פ"ג
מהלכות טוקי ממון
הלכה יא פסג עשין פו
טוש"ע ח"מ סימן שד
סעיף 6:
לב ה מ"י שם הלכה יב
ו"י כהנאות וכת"מ
טוש"ע סם סעיף 3:

לא מבעיא אכלה דמשלמת. מיהא מה שנהנית אע"ג ללא פשע
בשמירתה דהא נהנית: אכל נחבטה. דאפי' כהניא הויקא אנוסה
הוא: אימא. האי בעל השדה מצריח ארי מנכסי חבירו הוא
שהליל את צהמת חבירו שלא נחבטה בקרקע ומזהה הוא דעבד
ומידי לא לשקול קמ"ל: שהחלקה
במיי רגליה. מרה"ר לגינה דלונסא
ללא סלקא אדעמיה הוא: לא שנו.
דמה שנהנית הוא דמשלמת ולא מה
שהויקה: אלא. שאכלה מיד צאותה
ערובה שנפלה שם דכיון דלונסא
היא נפילה אנוסה היא נמי בארילתה
דכיון דחויא לתצוה תמה לא
מוקמה אנפשה: אכל. הלכה מערובה
לערובה ואכלה משלמת מה שהויקה:
לא סימא עד שפלא לדעם. שידעו
הבעלים שילת: וסחזור לדעם.
שלא נעל בפניה כראוי: אלא כיון
שילת לדעם. שידעו שילתתה:
אף על גב שחורה שלא לדעם.
דהשתא לא סגי לה בשמירה
פחותה דלמך ליה כיון דילפא כו':
פחלתו בפשיעה. בלאו לידה היה
לו לשמירה שלא תכנס ותאכל:
וסופו באונס. לא היה יודע שתלד:
ולאסטמורי

לא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה
דמשלמת מה שנהנית אבל נחבטה אימא
מבריה ארי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית
נמי לא משלם קמ"ל ואימא ה"ג מבריה
ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא האי לאו
מדעתו אי נמי מבריה ארי מנכסי חבירו
לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא היכי
נפל רב כהנא אמר שהחולקה במימי
רגליה רבא אמר שדחפתה חברתה מ"ד
שדחפתה חברתה כל שכן שהחולקה במימי
רגליה ומאן דאמר שהחולקה במימי רגליה
אבל דחפתה חברתה פשעה ומשלמת מה
שהויקה דא"ל אביעי לך עבורי חדא חדא
אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה
אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהויקה
ורבי יוחנן אמר ר' אפי' מערוגה לערוגה
ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור
לדעת א"ר פפא לא תימא עד שתצא
לדעת ותחזור לדעת אלא יכיון שיצתה לדעת אע"פ שחורה שלא לדעת מ"מ
דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם רהטא: ירדה כדרכה
והויקה משלמת מה שהויקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והויקה
במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב
לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס
פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא
כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנפורה
ולאסטמורי

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שישלם לו כדי שיצא אצידמו של חבירו אבל פורע חובו אין לנו לעשות תקנה ע"י זה
דהא הכא בשמעתין משמע דאי היה מדעתו היה חשיב מצריח ארי ולא היה נוטל כלום אעפ"י שהוא מליל חבירו מן ההפקד לא עשו
תקנה ונראה לר"י דמצריח ארי שאינו נוטל שכן היינו כשאין הדבר צרור שיצא ליד הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יצא
כאן הארי אם לא מיליו אלא מדאגה ומן הפחד שדואג שמה יצא אלל אם הדבר צרור שיצא ליד הפסד דרית הארי
או מליל מפי הארי עגמו או ודאי נוטל שכרו כמו שטף נהר חמור חבירו והך דשמעתין מיירי שהלילו ירקות מצעז בעלמא שאין בעל
הבהמה רוצה שתצט צהמתו בצרף ותאטער אע"פ שלא היו דמיה נפחתי צכך ולכך היה נחשב מצריח ארי אי היה מדעתו ופורע
חובו אין מלילו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נחמיצ לו ואינו מלילו אלא מצעז בעלמא וחשיב מצריח
ארי א"ר כדמפרש טעמא צירושלמי דכתובות (פ"ג) וצדק (פ"ד) מפיסא הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במשכון מפיס הוינא ליה
והיב לי משכוי ואפי' צ"מ דוחק עגמו מסיק לה צירושלמי ונראה דהטעם משום שיכול לומר לו הייתי מוצא הרבה בני אדם שהיו
פורעין עבורי כי דרך אהובים שמרחמים על אהוביהם להליל מן הנער הזה דהיינו מעין אותו טעם והא דקרי בחוקת הבהים (צ"ג)
דף גב.) מבריה ארי נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל דסכר מיהא מיהא והוינא מיהא אע"פ שמלילה מהפסד שהיה נהר שוטפה
לא נעל לשון מצריח ארי לענין שיפטר חבירו משכר הברתו אלא כלומר דאין זה חוקה דאין זה חיקון כמו רפך בה פורתא או
נעל וגדר ופרך אלא מגין עליה פורתא שלא תצא ליד קלקול ורבינו גרשון פסק בתשובה אחת על אנס עכו"ם שאנס צימו של ישראל
וכא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם אכל רש"י פ"י בהנזקין (גיטין דף נח.) גבי עכו"ם הבא מחמת חוב ומחמת
אנפרות אין זו משום סיקריקון שאם החוק עכו"ם בקרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אנפרות בגול בעלמא ואינו
מסור בידו להרגו אין זו דין סיקריקון אפילו אם שהתה י"צ חדש לתת רביע לבעלים כחיקון חכמים אלא מחזיר לו הקרקע בחנם
דכיון דאין כאן סיקריקון לא גמר ומקני מידי ואע"ג דשהתה י"צ חדש לא צא לו שעה לכופו הלכך אין מכירת העכו"ם מכירה כלל ור"י אמר
דלא מצעז במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חוזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו או נותנו לעכו"ם אחר והיה אבוד מן הבעלים
לגמרי דלא חשיב מצריח ארי כיון שמלילו מן ההפקד ואפי' קנאו בשויו מלילו מהפסד הוא כמו מקדים צדועים וצמקלות בשכר
דלמרינן שנותן שכר עד כדי דמיהם ונ"מ לכשרא דחיותא או לטרחא יתירתא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה
חוזר לבעלים צדמים הללו כל שעה שירצו דהשתא אין מלילו מן ההפקד אעפ"י אין לדמותו כלל למצריח ארי דכיון שילת הצית מחוקת
ישראל וצא ליד הנכרי וזה מוציאו מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי למצריח ארי ונוטל מה שהנהנה ואותם היהודים הצדוקים
מעירים והשר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן טסקאות ואפי' יש בהן טסקא אם הניח הקרקעות צד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר
ר"י שאם שם ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהנהנה דאין זה דינא דמלכותא אלא גזילה כי ראינו צדמדיה
שצדיקותיהם נעמוד כמו פרושים בכל מקום שירצו וצדין מלכותא היו מופסין שלא יחזיק המושל בהודים כשיצאו
מעירו וכן היו נוהגין בכל ארץ צורגוני"א ואם יש שר שצא לשנות את הדין ולעשות דין לעגמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה
הדין אין הגון כלל ודמיה למוכס שאין לו קצבה (לקמן דף ק"ג) והיכא שמצדיח נכסי חבירו אין דומה כלל למצריח ארי כגון יורד
לתוך שדה חבירו ונטעו שלא ברשות ומקוף את חבירו משלש רוחותיה וכגון ההוא דהאומנין (צ"ג דף ע.) שהוכר את הפועל
לעשות בשלו והרצהו בשל חבירו דנוטל מבעל הבית מה שהנהנה ואין להקשות בשטף נהר חמור חבירו למה אין לו אלא שכרו למה
אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה) יתנה (עם) המליל לשלם חמורו ועוד
דע"כ מיירי שיכול להליל על ידי הדחק דל"כ לימא ליה מהפקר קזינא כדלמרינן התם על הצית של דבש ומ"מ שכרו נתון לו
דמסתמא ניחא ליה שכל מי שיציל יטול שכר כל זמן שלא ימחה בידו כיון שאין יכול להליל אלא ע"י הדחק: לא שנו אלא באותה
ערובה. דכיון שחלתה נפילתה באותה ערוגה באונס אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אכל מערוגה לערוגה הוי כשדה אחר:

שמין

